

delésre, 3. még több megrendelésre (134); nem elég, hogy minden rendben legyen, kell hogy ezt külsőleg is mutassuk; a sikernek $\frac{2}{3}$ -ad része azon fordul meg, hogy az emberekkel elhitesük, hogy minden rendben van (175); csak az Uristen engedi meg az embereknek, hogy minden alkotásában gyönyörködjenek (176); két főbűn van, melyet a világ sohasem bocsát meg: a siker és a balsiker (178). Hogy ezekben a levelekben okos fő s olvasott elme forgatta a tollat, már ezekből is kitetszik.

kf.

*

Report of the Commissioner of Education for the year 1902. II. kötet: 1177—2447. lap.

Ez a kötet,* az utolsó fejezet kivételével, az Egyesült-Államoknak s általában Amerikának oktatásügyével foglalkozik, főleg statisztikai alapon. Az, ami itt táblázatokban össze van hordva és fő szempontok szerint feldolgozva, valósággal imponáló s végeredményeiben a legnagyobb figyelemre méltó. Íme az újvilág iskolaügyének főbb ismertető fejezetei: egyetemek, középiskolák, műszaki-, ipar- és mezőgazdasági intézetek; kézimunka-, kézműves- és kereskedelmi iskolák; dajka-intézetek; gyengeelműjük és nyomorékok iskoláztatása; gyermekkertek; analfabéták. Mutatóba közlöm a következő statisztikai adatokat. 1902-ben az Egyesült-Államokban volt összesen 17,460.000 iskolalátogató, akik közül 16,479.177 elemi-, 734.760 közép- és 246.063 főiskolákba járt; a középiskolaiaknak nagyobb fele: 409.916 leány növendék volt. A középiskolai tanulók létszáma a lakosság 0.94 százalékának felel meg. Különös figyelmet érdemelnek a reformiskolák, melyek azonban nem tévesztendőek össze a német értelemben vett reformközépiskolákkal, mert rendeltetésük az ipari és kereskedelmi pályára, valamint a háztartásra való előkészítés. Volt 92 ilyen intézet 624 tanerővel és 29.612 mindkét nembeli növendékkel. Az utolsó fejezet vegyes aktuális témákról szól, minők pl. testi fenytés, a mértékletességre való nevelés; coeducation (főleg az egyetemeken, ahol azonban Budapestet hiába kerestük); a nevelés mint a sikernek tényezője stb. Egy kimutatásból látjuk, hogy az amerikai iskolák 1901/2-ben 20,348,739 dollár adományban részesültek; 1871-től kezdve, vagyis 32 éven át az adományok több, mint 291 millió dollára rúgnak. Japánnak iskoláiról, könyvtáirairól és folyóiratairól 1877-től maig nyerünk statisztikai áttekintést, mely méltán számíthat ma egyetemes érdeklődésre. A kötetet az elemi oktatás nemzetközi statisztikáját feltüntető táblázatok fejezik be, melyben Magyarország ugyan külön és

* Az I. kötet ismertetését lásd a 177—8. lapon.

önállóan zerepel Ausztria mellett, de 1900-ra nem szolgáltat adatokat. Hogy ezeket német forrásból merítik (s valóban honnan is merítsék, ha nem onnan vagy a központból!), bizonyosság rá ez a kitétel a 2418. lapon: «Dr. J. von Wlassics.» *kf.*

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

Die deutsche Schule.

1903. 5—12. f. *Sallwürk* arról szól, hogy Ziller miképen tolmácsolja a Herbart-féle pädagógiát. Ezt a cikkét érdekesen lehet összevetni most megjelent füzetével, *Das Ende der Zillerschen Schule* (Diesterweg 1904.) — *Meumann* hosszabb cikket közöl a tanulás ökonomiájáról és technikájáról; alapos megfigyelések és értékes fejtegetés. — *Görland* Natorp-ról mint pädagogusról közöl bő tanulmányt, mely egyúttal a socialpädagogika fogalmának a meghatározásához is adalékul kíván szolgálni. Ez a tanulmány külön is megjelent s Natorp a «Socialpädagogik» II. kiadásában főként Görland fejtegetései miatt az olvasók figyelmét felhívja reá. — *Boy* a sokszorosan vitatott kérdést: a néptanítók egyetemi tanulmányozását tárgyalja. Eközben az egyetemen kapcsolatos gyakorló-iskola kérdése is felmerül. Boy határozottan azt feleli, hogy erre nincsen szükség, mert az egyetemen tudományos feladatai vannak a hallgatóknak s a gyakorló-iskola nem ezeknek szolgál. Érti ugyan a Rein álláspontját, hogy t. i. a gyakorló-iskola mint «megfigyelő és kísérleti állomás» föltétlenül szükséges, de nem hiszi, hogy ilyen iskola akár a gyakorlás, akár a kísérletezés szempontjából kellő eredményű lehessen. Tanulja a néptanító az egyetemen a neveléstudományt és annak segéd tudományait, valamint mindezek történetét. — *Beyer* a neveléstudomány alapproblémáját fejtegeti. E probléma: a tiszta, feltétlenül érvényes nevelési cél felállítása. Vizsgálja e probléma tartalmát és terjedelmét, a pädagogika egyéb feladataihoz való viszonyát, tárgyalja a megfejtésére irányuló legfontosabb kísérleteket. — *Hänsch* Herder halálának 100. évfordulóján «Mink nekünk Herder?» czímen a nevelő szemével nézi a költőt, ki a német iskolának «Licht, Liebe, Leben». Szól Herder eszményéről, a nevelésre vonatkozó gondolatairól. (V. ö. *Löbner*, Herder jelentősége a nemzeti műveltség tekintetében. Zeitschrift für die Reform der höheren Schulen 1904. IV.).

1904. 1—9. f. *Pretzel* az iskolai felügyelet ügyében örömmel veszi észre a mozgalmat, hogy szakemberekre bízzák a népiskolák felügyeletét. — *Andreae* Rein könyvét (Pädagogik in systematischer